

TALABALARNING TANQIDIY VA KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Narzullayeva Zuhra Haybullayevna

Xalqaro Nordik Universiteti magistraturasi 2-bosqich talabasi.

Haytbayeva Sayyora Raximberganovna

P.f.f.d. (PhD), v.b. dotsent.

E-mail: nazrullayevazuhra01@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19712187>

***Annotatsiya.** Mazkur tezisdagi talabalarning tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini innovatsion texnologiyalar asosida rivojlantirish masalasi yoritiladi. Hozirgi ta'lim jarayonida talabalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, alternativ yechimlar ishlab chiqish hamda yangicha yondashuvlarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda interfaol metodlar, raqamli ta'lim vositalari va loyiha asosida o'qitish texnologiyalarining samaradorligi tahlil qilinadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar talabalarning bilish faolligini oshiradi, ijodiy yondashuvini kuchaytiradi va tanqidiy qaror qabul qilish malakasini rivojlantiradi.*

***Kalit so'zlar:** tanqidiy fikrlash, kreativ fikrlash, innovatsion texnologiyalar, interfaol.*

***Abstract.** This thesis explores the development of students' critical and creative thinking skills through the use of innovative technologies. In the context of modern education, the ability to independently analyze information, evaluate alternative viewpoints, solve problems, and generate original ideas has become increasingly important. The study examines the effectiveness of interactive methods, digital learning tools, project-based learning, problem-based instruction, and collaborative activities in improving students' cognitive activity. The findings show that innovative technologies enhance learners' motivation, strengthen independent thinking, and contribute to the formation of creative and critical decision-making skills.*

***Keywords:** critical thinking, creative thinking, innovative technologies, interactive learning, digital tools, project-based learning.*

***Аннотация.** В данной тезисе рассматривается развитие навыков критического и творческого мышления студентов на основе инновационных технологий. В условиях современного образования особую значимость приобретают умение самостоятельно анализировать информацию, оценивать альтернативные точки зрения, решать проблемы и создавать оригинальные идеи. В работе анализируется эффективность интерактивных методов, цифровых образовательных средств, проектного обучения, проблемного подхода и групповой работы в повышении познавательной активности студентов. Результаты исследования показывают, что инновационные технологии повышают мотивацию обучающихся, развивают самостоятельное мышление и способствуют формированию навыков творческого и критического принятия решений.*

***Ключевые слова:** критическое мышление, творческое мышление, инновационные технологии, интерактивное обучение, цифровые средства, проектное обучение.*

Kirish

Bugungi globallashtirish davrida ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri talabalarda mustaqil, tanqidiy va kreativ fikrlashni shakllantirishdir.

Chunki zamonaviy mutaxassis nafaqat mavjud bilimlarni eslab qolishi, balki ularni tahlil qila olishi, baholashi va yangi sharoitlarda qo'llay olishi lozim. Shu nuqtai nazardan, innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonini faollashtiruvchi, talabaning shaxsiy tajribasiga tayanib ishlash imkonini beruvchi samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Tanqidiy fikrlash talabaning axborotni tahlil qilish, dalillarni solishtirish, xulosa chiqarish va qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi. Kreativ fikrlash esa muammoni noodatiy usullar bilan hal qilish, original g'oya ishlab chiqish va yangilikka intilish bilan tavsiflanadi. Ushbu ikki ko'nikma bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida samarali rivojlantiriladi.

Materiallar va metodlar

Tadqiqot jarayonida ta'lim muhitida qo'llaniladigan quyidagi innovatsion texnologiyalar tahlil qilindi: interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, "brainstorming", "case study", debat va guruhli ish shakllari. Ushbu metodlar talabalarning mustaqil izlanish olib borishi, muammoni har tomonlama o'rganishi va jamoada hamkorlikda fikr yuritishini ta'minlaydi.

Metodik jihatdan kuzatish, taqqoslash, tahlil va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Mashg'ulotlarda talabalarga muammoli vaziyatlar taklif etildi, ular turli manbalardan ma'lumot yig'ish, tahlil qilish va yakuniy xulosa chiqarish orqali o'z fikrini asoslashga yo'naltirildi. Shuningdek, raqamli ta'lim platformalari, prezentatsiya vositalari va onlayn test tizimlarining talabalarning faolligiga ta'siri ham o'rganildi.

Natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, muammoli savollar, guruhli muhokamalar va loyiha topshiriqlari talabalarda mustaqil qarash shakllanishiga yordam berdi. Ular berilgan mavzuni faqat yodlash bilan cheklanmay, uni tahlil qilish, solishtirish va amaliy yechimlar taklif etishga intildilar.

Loyiha metodi asosida ishlash davomida talabalar o'z g'oyalarini erkin bayon etish, dalillar bilan asoslash va taqdimot qilish ko'nikmalarini rivojlantirdilar. "Brainstorming" usuli esa yangi fikrlar sonini ko'paytirib, kreativlik darajasini oshirdi. "Case study" texnologiyasi real hayotga yaqin vaziyatlarni tahlil qilish orqali tanqidiy fikrlashni kuchaytirdi. Debat mashg'ulotlari esa talabalarda mantiqiy fikrlash, tezkor javob qaytarish va o'z nuqtai nazarini himoya qilish malakasini shakllantirdi.

Natijalar shuni ham ko'rsatdiki, raqamli vositalar bilan ishlash talabalarda axborot savodxonligini oshiradi. Onlayn platformalarda topshiriqlar bajarish, multimedia materiallardan foydalanish va interaktiv testlar yechish jarayoni o'quv faoliyatini yanada samarali qildi.

Muhokama

Olingan natijalar innovatsion texnologiyalarning ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun talaba tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni qayta ishlovchi va baholovchi subyektga aylanishi lozim. Kreativ fikrlashni shakllantirish esa o'quv jarayonida erkin muhit, ijodiy vazifalar va muammoli topshiriqlarni talab qiladi.

Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llash uchun pedagogning metodik mahorati muhim o'rin tutadi. O'qituvchi darsni faqat ma'lumot berish shaklida emas, balki tahlil, munozara va izlanish jarayoniga aylantira olishi kerak.

Aks holda, texnologiya o'zi mustaqil natija bermaydi. Demak, innovatsion vositalar pedagogik maqsadga yo'naltirilgandagina talabalarning fikrlash faoliyatini rivojlantirishda samarali bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, talabalarning tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini innovatsion texnologiyalar asosida rivojlantirish zamonaviy ta'limning dolzarb vazifalaridan biridir. Interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, debat va raqamli vositalar talabalarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, yangi g'oya yaratish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shu sababli oliy ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, pedagoglarning metodik tayyorgarligini kuchaytirish hamda talabalarning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ibragimov X., Abdullayeva Sh. *Pedagogika nazariyasi (darslik)*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
2. Abdullayeva Sh., Sodiqova A. *Yangi pedagogik texnologiyalar (ma'ruza matni)*. Toshkent, 2009.
3. Axmetjanov M. M., Olimov Sh. Sh. *Umumiy pedagogika (o'quv qo'llanma)*. Toshkent, 2018.
4. Shobdurahimova U. T. *Yangi ta'limiy texnologiyalar va talabalarda tanqidiy tafakkurni shakllantirish muammolari (magistrlik dissertatsiyasi)*. Andijon, 2018.
5. Бердникова И. А. *Педагогическая технология развития критического мышления студентов*. 2009.
6. Бусыгин А. Г. *Развитие креативного мышления у студентов педагогического вуза средствами дисциплины «Безопасность жизнедеятельности»*. 2007.
7. Facione P. A. *Critical Thinking: What It Is and Why It Counts (2023 update)*.
8. Trilling B., Fadel C. *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. John Wiley & Sons, 2009.
9. OECD. *PISA 2022 Results (Volume III): Creative Minds, Creative Schools*. 2024.